

Sisukord:

Püha Antonius Suur

Püha suurkannataja Anastasia

Püha Maria Egiptusemaalt

Püha apostel Toomas

Püha apostel Jaakobus

Apostel Siimon Innukas

Püha apostel Stefanus

Pühad palgata parandajad Kosmas ja Tamianus

Püha suurkannataja Panteleimon

Püha Olümpiada

Püha Johannes Klimakos

Pühad Pistis, Elpis ja Agape

Püha Antonius Suur

Ida munkluse isana tuntud Antonius sündis Egiptuses aastal 251. Tema vanemad olid kõrgest soost, rikkad ja ristiusku. Pärast vanemate surma, kui Antonius oli 18-aastane, äratati tema vaim. Ta jagas kogu vara vaestele ning läks koos ühe erakute salgaga kõrbesse.

Antoniuse elu kõrbes kulges söömata, magamata, hirmsates nägemustes. 20 aastat elas ta Niiluse lähedal varemtes, püüdes jagu saada oma liha nõtrusest ja elades ainult Jumalale. Tema võitlus kiusatustega, mida ta ise nimetas "deemoniteks", on andnud ainet paljudele kunstiteostele.

Kui Antonius üksindusest tagasi pöördus, omandas ta sellise vaimujõu, et suur hulk inimesi tuli tema lähedusse elama, et eluks juhtnööre saada. Antonius organiseeris need inimesed lihtsaks kogukonnaks, mis elas tema juhtimisel üksildases palves, tülles kokku vaid Jumalateenistusteks ja ühistööks.

90-aastaselt uskus ta, et on suurim kõrbepühak ning keegi pole nii pikka aega elanud üksinduses ja enesesalgamises kui tema. Taevane hääl aga ütles talle: "Ei, keegi on sinust suurem". Püha Antonius asus teele toda pühameest otsima, ja sai niiviisi kokku erak Paulusega. Kui need kaks vana meest, kes olid andnud oma elud Kristuse hoolde, kohtusid, langesid nad kallistades teineteise käte vahele. Mõlemale tegi rõõmu näha kedagi, kes armastab Jumalat veel enam kui ta ise. Ronk, kes tõi iga päev erak Paulusele pool pätsi leiba, tõi päeval, mil Püha Antonius külla tuli, terve pätsi leiba. Ja kaks pühakut jagasid leiba, sest isegi kõrbeisa vajab sõpra.

Antonius jäi Pauluse juurde kuni viimase surmani. Siis tuli kaks lõvi Antoniusele appi vana meest matma. Pärast seda läks Antonius oma endisesse elupaika tagasi ja jäi sinna 14. aastaks, kuni surmani 356. aastal, kui ta oli 105 aastat vana.

Peale kõige muu oli tal ka palju õpilasi, ta julgustas keiser Diocletianuse poolt korraldatud tagakiusamistes kannatada saanud, abistas Püha Athanasios võitluses arianismi vastu ja töötas veel mitmeti kiriku hüvanguks. Tema säilinud kirjade hulgas on üks keiser Constantinusele ja mitmeid kloostritele; temanimeline kloostriordu põhikiri sisaldab ka õpetusi.

Püha Athanasios, kes teda tundis ja kirjutas temast biograafia, ütles: "Antoniust ei tuntud

tema kirjutiste, tarkuse, kunstiande, vaid tema aukartuse pärast Jumala vastu." Tänapäeval võiksime mõelda, mida õppida mehelt, kes elas kõrbeüksinduses, sõi vaid leiba ja magas paljal maapinnal. Me võiksime mõelda, et ei saa kunagi temasarnaseks. Kuid see on võimalik, kui elame sügavas usus ja täielikus pühendumises Jumalale.

Püha Antoniuse põrm on viidud Püha Antoniuse ordu peakloostriisse La Motte'is, mis rajati 1100. aastal palverändurite eest hoolitsemiseks. Selle ordu mungad ravisid loomi ja pidasid maksuvabalt sigu.

Püha Antoniust järgides: Paastu üks päev, süües vaid leiba ja sedagi vaid pärast päikeseloojakut. Palveta, et Jumal näitaks Sulle, kui sõltuv sa Temast oma tugevuses oled.

Püha Antonius on korvipunujate kaitsepühak.

Püha suurkannataja Anastasia

Püha suurkannataja Anastasia (surn.u.304) kannatas rooma keisri Diokletianuse(284-305) ajal.

Anastasia sündis Roomas senaatori peres. Isa oli pagan, ema salajas kristlane, kes usaldas väikese tüdruku kristliku kasvatamise pühale Krüsogonusele (surn.u.304, mälestuspäev 22.dets.).

See püha mees õpetas tüdrukule Pühakirja ja Jumala tahte täitmist. Õpingute lõppedes räägiti Anastasiast, kui targast ja kaunist neiu. Pärast ema surma pani isa tütre mehele kellelegi Pompliusele, kes oli pagan, arvestamata tütre tahtega. Soovides jääda neitsiks kurtis ta mehele ravimatut haigust, et pääseda abieluvoodist, säilitades seeläbi neitsilikkuse.

Rooma vanglates vaevles tol ajal palju kristlasi. Riietudes närudesse külastas Anastasia salaja vangistatuid – ta pesi ja toitmis haigeid, kes ei suutnud ise liikuda, sidus haavu, lohutas kõiki, kes seda vajasis. Tema õpetaja ja vaimulik isa piinles vangistuses kaks aastat. Temaga kohtumistest õppis neiu kannatlikkust ja ustavust Päästjale. Kui mees nendest kohtumistest teada sai peksis ta Anastasiat julmalt, paigutas ta eraldi tuppa ja pani vahid ukse ette. Anastasia kurvastas, et ei saanud abistada vangis olevaid kristlasi. Pärast isa surma muutus mees veelgi jõhkramaks, piinates teda eesmärgiga saada rikkaliku päranduse omanikuks. Anastasia kirjutas oma õpetajale: „ Minu mees piinab mind, kui paganliku usu vastast nõnda, et mul ei jää muud üle, kui anda oma hing Issandale ja kukkuda surnult maha.“ Oma vastuses lohutas püha Krüsogonus: „ Enne valgust on alati pimedus ja pärast haigusi tuleb sageli tervis tagasi, peale surma on meile töötatud elu.“ Ja ennustas mehe peatset surma. Peagi määrati Pomplius saadikuks Pärsia õukonna juurde. Teel Pärsiasse tuli tugev torm ja Pompliuse laev uppus.

Nüüd sai Anastasia taas külastada vangis olevaid kristlasi, isalt saadud päranduse eest ostis ta riideid, toitu ja ravimeid haigetele. Püha Krüsogonus saadeti keiser Diokletianuse kohtu ette. Anastasia järgnes oma õpetajale. Püha Krüsogonuse ihu pärast tema märtrisurma peideti Jumaliku ilmutuse kohaselt ühe preestri poolt. Kolmekümne päeva pärast ilmus püha Krüsogonus preestrile ja Anastasiale ning teatas kolme läheduses elava noore kristlase peatsest märtrisurmast. (Nendeks olid märtrid Irene, Agape ja Hionia(+

304, mälestuspäev 16.aprill)). Ja andis käsu saata nende juurde Anastasia. Selle nägemuse sai püha Anastasia. Seepeale läks ta preestri juurde, palvetas püha Krüsogonuse säilmete juures, kinnitas kolme neitsit vapruses enne peatselt saabuvaid märtrikannatusi. Pärast nende surma mattis Anastasia nende ihud.

Püha Anastasia alustas rännakuid, et kõikjal abistada vangistatud kristlasi. Nõnda sai ta arstimiseanni.

Oma tööga ja lohutavate sõnadega kergendas püha Anastasia paljude vangipõlve, hoolitsusega vabastades neid meeleheite, hirmu ja abituse ahelatest. Makedoonias tutvus ta noore kristlasest lesknaise Teodotega.

Sai teatavaks, et Anastasia on kristlane. Ta vahistati ja viidi keisri ette. Küsitledes selgus, et Anastasia oli kogu oma maise varanduse kulutanud vaeste ja hädasolijate abistamiseks. Seepeale käskis keiser viia naise ülempreestri juurde, et see omakorda kallutaks Anastasiat loobuma Kristusest andes talle õiguse naist hukata. Preester pani pühale ette valiku rikkuste ja piinariistade vahel. Püha vastas kõhkluseta, et valib Kristuse, seega piinariistad. Enne piinamist otsustas preester Anastasiat häbistada, kuid olles puudutanud püha ihu jäi ta pimedaks, hirmus valu surus kokku ta pea ja mõne aja möödudes ta suri. Anastasia oli vaba ja koos Teodotega jätkas ta vangistatute abistamist. Peagi vangistati Teodote ja tema kolm poega ning hukati Nikea linnas. See toimus u. 304.a., märtrite mälestuspäev on 29.juulil.

Püha Anastasia vangistati teistkordselt, näljutades teda 60 päeva. Igal ööl ilmus talle püha Teodote, kes kinnitas ja julgustas teda. Nähes, et nälg pühakut ei murra otsustati ta uputada koos hukkamõistetud kurjategijatega. Nende hulka oli sattunud ka kristlane Eutükianus. Sõdurid panid vangistatud laevale ja sõitsid avamerele. Seal istusid nad paati, laeva kerele aga tehti mitu auku, et see upuks koos vangidega. Laev hakkas vajuma, kuid siis nägid kõik 120 vangi, et laeva purjeid juhib püha Teodote, kes viis laeva kaldale. Kõik laeval olnud olid juhtunust vapustatud ja said usklikuks. Sealsamas võeti vastu püha ristimine.

Sellest kuulda saanud käskis hegemoon hukata kõik laeval olnud. Püha Anastasia tõmmati lõkke kohale nelja posti vahele. Nii võttis ta vastu oma märtrisurma.

Püha Anastasia maised jäänused maeti kristlase Apollinaria poolt. Samale kohale ehitas ta hiljem kiriku.

Püha suurmärter Anastasia mälestuspäeva tähistab Kirik 22.detsembril.

Eestis on pühale Anastasiale pühitsetud Küllatüvä, Meldova, Rokina. Serga, Suure-Rõsna ja Matsuri tsässonad.

Vagamärter Paraskeeva

Paraskeeva oli kristlastest vanemate ainus tütar. Nimi Paraskeeva tähendab kreeka keeles *reede*. Ta pühendas oma elu juba noorusaegadest peale Jumalale. Elades vanemate majas pühendas ta palju aega palvele ja Pühakirja tundma õppimisele. Pärast vanemate surma jagas ta kogu maise vara vaestele ja hakkas elama erakuelu. Järgides apostleid hakkas ta kuulutama rõõmusõnumit, mille tulemusena paljud võtsid vastu Kristuse.

Tema tegevusest kanti ette keiser Antonius Piusele (valitses 138.-161.a.) ja püha Paraskeeva toodi kohtu ette. Kartmatult tunnistas ta, et on kristlane. Ei auavaldused ega rikkuste lubamised, ega ähvardused piinamiste ja surmaga ei kõigutanud püha naise usku

Kristusesse. Kohutavad piinamised, mis talle osaks said ei teinud talle viga, sest Jumala arm oli teda hoidmas. Ta visati katlasse, milles kees tõrv, kuid püha Paraskeeva seisis palves ja vigastamatult. Kui keiser katlasse piilus, pritsis Paraskeeva mõne tilga tõrva talle näkku. Sellest pimedaks jäänud keiser hakkas paluma, et püha Paraskeeva teeks ta jälle nägijaks. Naine võttis teda kuulda ja keiser sai nägemise tagasi. Vapustatuna laskis keiser Paraskeeva vabaks.

Liikudes ringi evangeeliumi kuulutades jõudis Paraskeeva ühte linna, mille valitsejaks oli keegi Asklepius. Siin võeti Paraskeeva taas kinni ja mõisteti Jumalasõna kuulutamise eest surma. Ta viidi koopasse, kus elas tohutu suur madu. Loodeti, et madu tuleb välja ja sööb naise ära, kuid Paraskeeva tegi mao kohal ristimärgi ja see heitis hinge. Asklepios ja paljud linnaelanikud, kes olid selle sündmuse tunnistajateks hakkasid uskuma Kristusesse ja lasksid ta vabaks.

Püha naine jätkas oma kuulutamist, liikudes ringi paljudes paikades. Jõudes linna, mille valitsejaks oli keegi Tarassius võttis Paraskeeva vastu märtrisurma. Pärast jõhkraid piinamisi raiuti pühale Paraskeeval pea maha.

Püha Paraskeeva mälestuspäeva pühitseb Kirik 26.juulil.

Eesti õigeusu kirikutest on pühale Paraskeevale pühitsetud Saatse kirik.

Püha Maria Egiptusemaalt

Vaga Maria, tuntud kui Maria Egiptusemaalt, elas V – VI saj. vahetusel. Tema noorpõlv ei töotanud midagi head. Maria sai 12 aastaseks, kui ta lahkus oma majast Aleksandrias. Olles vanemate hoole ja valvamise alt ära, noor ja elus kogenematu sattus ta laiale patuteele. Polnud kedagi, kes oleks teda õigele teele tagasi juhatanud. Kiusatusi ja kiusajaid oli palju. Nii elas Maria 17 aastat pattudes, kuni armuline Issand juhtis ta kahetsusetele.

Juhtus see nõnda. Asjaolude kokkulangemise tõttu ühines Maria palveränduritega, kes olid teel Pühale Maale. Laeval olles jätkas ta oma ahvatlusterikast tegevust, viies kiustausse paljusid noori mehi. Jõudes Jeruusalemma ühines ta palveränduritega, kes olid teel Ülestõusmise kirikusse.

Inimesed sisenesid suurte hulkadena kirikusse, aga Maria peatus sissekäigu ees nähtamatu käe poolt tagasihoituna ja vaatamata jõupingutustele ei õnnestunud tal kirikusse siseneda. Siin mõistis ta, et Issand ei lase tal sisse minna tema patuse tõttu. Õudusest haaratuna ja sügava kahetsustundega hakkas ta paluma Jumalalt halastust, töötades põhjalikult oma elu muuta.

Silmates sissekäigu ees Jumalaema ikooni hakkas Maria paluma, et Jumalaema oleks tema eestpalujaks Kristuse ees. Kohe tundis ta hinges valgust ja sisenes takistamatult pühakotta. Valades ohtralt pisaraid Issanda haua ees väljus ta pühakojast uue inimesena. Maria täitis oma lubaduse muutuda uueks inimeseks. Ta läks Jeruusalemmast karmi ja inimtühja Jordaania kõrbe ja viibis seal peaaegu täielikus eraldatuses peaaegu pool sajandit. Läbi paastu ja palve õnnestus tal välja juurida endast kõik patused kired, tehes oma südame Püha Vaimu templiks.

Vanake Zosimas, kes elas Püha Ristija Johannese kloostri Jordaania kohtus Jumaliku ettehoolduse läbi vaga Mariaga, kes oli selleks ajaks juba kõrges vanaduses. Vanake oli rabatud tema pühadusest ja läbinägelikkusest. Ükskord nägi vanake teda palves justkui

hõljumas maapinna kohal, teine kord minemas üle Jordani jõe.

Zosimase lahkudes palus Maria teda tulla aasta pärast kõrbesse, et võtta osa pühadest andidest. Vanake tuli kokkulepitud ajal ja tõi armulauaannid. Veel aasta pärast tuli ta, et jagada armulauda, kuid ei leidnud Mariat elavana. Sealsamas kõrbes mattis ta vaga pühaku maised jäänused. Selles oli tal abiks üks sinna tulnud lõvi, kes kraapis valmis haua. See juhtus umbes aastal 521.

Nõnda sai patuelu elanud Mariast Jumala abiga üks suurimaid pühakuid, kes maa peal elanud.

Tema palvevõitlus ja kahetsuse suurus olgu meile kõikidele eeskujuks ja kinnituseks.

Mälestuspäevad 12.märts ja 1.aprill

Eesti õigeusu kirikutest on pühale Mariale pühitsetud Kaarepere kirik.

Püha apostel Toomas

Toomas oli pärit Kaalileast, Pansadi linnast. Tema tegevusalaks oli kalapüük. Kuuldes Jeesuse rõõmusõnumist jättis ta kõik ja järgis Teda. Apostel Toomas kuulus 12 Kristuse lähima õpilase hulka.

Pühakirja kohaselt ei uskunud püha Toomas teiste apostlite juttu Kristuse ülestõusmisest. Püha Johannese evangeeliumi 20 peatükis loeme: „Kui ma ei näe tema käte sees naelajälgi ning ei pista oma sõrme naelte asemeisse ega oma kätt tema külje sisse, ei usu ma mitte.“

Kaheksandal päeval pärast ülestõusmist ilmus Issand Toomasele ja näitas oma haavu. „Minu Issand ja minu Jumal!“ - hüüatas Toomas.

„Toomas, kes varem oli teistest apostlitest nõrgem oma usu poolest, - ütles püha Johannes Kuldsuu, - sai Jumala armust vapraimaks, väsimatumaks ja kirglikumaks apostliks, käies läbi palju maid, kartmata kuulutada Jumala sõna paganarahvastele.“ Kiriku pärimuse kohaselt rajas püha apostel Toomas kristlikud kirikud Palestiinas, Mesopotaamias, Etioopias ja Indias.

Apostli kuulutustöö päädis märtrisurmaga. Selle eest, et Toomas tõi usule Kristusesse India Meliapuri linna valitseja poja, võeti ta kinni, pandi vangi, piinati ja lõpuks tapeti viie oda torkega.

Osa püha apostli säilmetest on Indias, Ungaris ja Athosel.

Austamispäeva tähistab püha Kirik 6.oktoobril ja 30.juunil.

Püha Apostel Andreas

Apostel Andreas oli esimene apostlitest, kes järgis Kristust. Hiljem tõi ta Kristuse juurde oma venna Siimona, kelle Jeesus nimetas ümber Peetruseks.

С юности будущий апостол, который был родом из Вифсаиды, всей душой обратился к Богу. Он не вступил в брак и вместе со своим братом занимался рыболовством. Когда над Израилем прогремел глас святого пророка, Предтечи и

Крестителя Господня [Иоанна](#), святой Андрей стал его ближайшим учеником. Святой Иоанн Креститель сам направил двух своих учеников, будущих апостолов Андрея Первозванного и Иоанна Богослова, ко Христу, указав, что Он есть Агнец Божий.

После [Сошествия Святого Духа на апостолов](#), святой Андрей отправился с проповедью Слова Божия в восточные страны. Прошел Малую Азию, Фракию, Македонию, дошел до Дуная, прошел побережье Черного моря, Крым, Причерноморье и по Днепру поднялся до места, где стоит теперь город Киев. Здесь он останавливался у Киевских гор на ночлег. Встав утром, он сказал бывшим с ним ученикам: "Видите ли горы эти? На этих горах воссияет благодать Божия, будет великий город, и Бог воздвигнет много церквей". Апостол поднялся на горы, благословил их и водрузил крест. Помолившись, он поднялся еще выше по Днепру и дошел до поселений славян, где был основан Новгород. Отсюда апостол прошел через земли варягов в Рим, для проповеди, и вновь вернулся во Фракию, где в небольшом селении Византии, будущем могучем Константинополе, основал христианскую Церковь. Имя святого апостола Андрея связывает мать - Церковь Константинопольскую с ее дочерью - Русской Церковью.

На своем пути Первозванный апостол претерпел много печалей и мук от язычников: его изгоняли из городов, избивали. В Синопе его побили камнями, но, оставшись невредимым, верный ученик Христов неустанно нес людям проповедь о Спасителе. По молитвам апостола, Господь совершал чудеса. Трудями святого апостола Андрея возникали христианские Церкви, которым он ставил епископов и священство. Последним городом, куда пришел Первозванный апостол и где ему суждено было принять мученическую кончину, был город Патры.

На своем пути Первозванный апостол претерпел много печалей и мук от язычников: его изгоняли из городов, избивали. В Синопе его побили камнями, но, оставшись невредимым, верный ученик Христов неустанно нес людям проповедь о Спасителе. По молитвам апостола, Господь совершал чудеса. Трудями святого апостола Андрея возникали христианские Церкви, которым он ставил епископов и священство. Последним городом, куда пришел Первозванный апостол и где ему суждено было принять мученическую кончину, был город Патры.

Многие чудеса Господь явил через ученика Своего в городе Патры. Недужные исцелялись, слепые прозревали. По молитве апостола, выздоровел тяжело больной Сосий, знатный горожанин; наложением апостольских рук исцелилась Максимилла, жена правителя Патрского, и его брат Стратоклий. Совершенные апостолом чудеса и его пламенное слово просветили истинной верой почти всех граждан города Патры. Немного оставалось язычников в Патрах, среди них был правитель города Эгеат. Апостол Андрей не раз обращался к нему со словами Благовестия. Но даже чудеса апостола не вразумляли Эгеата. Святой апостол с любовью и смирением взывал к его душе, стремясь открыть ему христианскую тайну вечной жизни, чудотворную силу Святого Креста Господня. Разгневанный

Эгеат приказал распять апостола. Язычник думал опорочить проповедь святого Андрея, если предаст его смерти на кресте, который прославлял апостол. С радостью принял святой Андрей Первозванный решение правителя и с молитвой ко Господу сам взошел на место казни. Чтобы продлить мучения апостола Эгеат приказал не прибивать руки и ноги святого, а привязать их ко кресту. Два дня апостол с креста учил собравшихся вокруг горожан. Люди, слушавшие его, всей душой сострадали ему и потребовали снять святого апостола с креста. Испугавшись народного возмущения, Эгеат приказал прекратить казнь. Но святой апостол стал молиться, чтобы Господь удостоил его крестной смерти. Как ни пытались воины снять апостола Андрея, руки им не повиновались. Распятый апостол, воздав Богу хвалу, произнес: "Господи, Иисусе Христе, приими дух мой". Тогда яркое сияние Божественного света осветило крест и распятого на нем мученика. Когда сияние исчезло, святой апостол Андрей Первозванный уже предал свою святую душу Господу (+ 62). Максимиλλα, жена правителя, сняла со креста тело Апостола и с честью погребла его. Несколько столетий спустя, при императоре [Константине Великом](#), мощи святого апостола Андрея были торжественно перенесены в Константинополь и положены в храме Святых Апостолов рядом с мощами святого евангелиста [Луки](#) и ученика апостола [Павла](#) апостола [Тимофея](#)

Püha apostel Jaakobus

Apostel Paulus kirjutab oma kirjas Galaatlastele, et Kiriku alustaladena austati apostel Peetruse kõrval ka apostleid Jaakobust ja Johannest.

Teda kutsuti ka Issanda vennaks sellepärast, et ta oli õiglase Joosepi poeg, selle Joosepi, kes oli kõigepühama Jumalaemaga kihlatud.

Kui Joosep oli suremas, jagas ta oma vara poegade vahel laiali ja tahtis jätta oma osa ka Issandale Jeesusele, kuid Joosepi pojad olid sellele vastu, sest ei tunnistanud teda oma vennaks. Jaakobus aga armastas Jeesust väga ja arvas, et ta võiks oma osa Jeesusega jagada, ning pidas end tõepoolest Issanda vennaks. Jaakobus oli esimesest hetkest peale Jeesuse juures. Vastavalt traditsioonile läks Jaakobus sel ajal, kui Heroodes püüdis tappa uut sündivat Kuningat, Neitsi Maarja ja Joosepiga Egiptusesse kaasa. Hetkest, mil ta kuulis Kristuse õpetust, hakkas ta selle järgi elama. Räägitakse, et terve elu jooksul ei söönud ta kunagi ei rasva ega õli, vaid toitus üksnes leivast ja veest, ning oli oma elu lõpuni karske. Joosep pidas öösiti sageli palveteenistusi. Issand arvas ta seitsmekümne apostli sekka ja ilmus talle pärast oma aulist surnust ülestõusmist, nagu apostel Paulus sellest tunnistust annab (1.Kor 15:7).

Joosep oli 30 aastat Jeruusalemmas piiskopiks ja valitses innukalt Kristuse Kirikut. Ta oli apostlite seas üks esimesi, kes mõistis, kui oluline ja vastutusrikas on Kiriku töö ja juhtimise korraldamine. Vastavalt Issanda juhiste koostas ta esimese Liturgia, mis oli aga esimestele kristlastele liiga pikk. Pühad Basileios ja Johannes Kuldsuu lühendasid seda kumbki omal viisil.

Ta tõi palju juute ja kreeklasti kristliku usu juurde, ning isegi juudid olid hämmastunud tema õigluse üle, andes talle nime Jaakobus Õiglane.

Kui Ananiasest sai ülempreester, otsustas ta ühes teiste juudi vanematega Jaakobuse, kui Kristuse kuulutaja hukata. Ühel päeval, Ülestõusmispühade aegu, kui Jeruusalemma kogunes palju rahvast, ütlesid juudi vanemad, et ta roniks üles katusele ja peaks Kristusevastaseid kõnesid. Püha Jaakobus roniski katusele ja hakkas inimestele rääkima Kristusest, kui Jumala Pojast ja Messiasist, ning Tema ülestõusmisest ja igavesest taevasest aust. Vihaleatud preestrid ja vanemad tirisid ta katuselt alla ja tapsid.

Nõnda siis suri see auline Kristuse apostel märtrisurma ja läks Issanda Kuningriiki.

Jaakobus oli surres 63-aastane. Püha Jaakobuse martüürium on kirja pandud tõenäoliselt 2.saj.alguses Aleksandria Klemensi poolt.

Austamispäev 23.oktoobril.

Eesti õigeusu kirikutest on pühale Jaakobusele pühitsetud Uduvere kirik.

Püha Siimon Innukas

Siimon oli pärit Kaanast Galilemaalt. Ta tundis lähedalt Kristust ning Tema ema, neitsi Mariat, kuna Naatsaret ja Kaana asuvad lähestikku.

Kui Siimon oma pulmi pidas, olid kutsutute seas ka Kristus koos oma õpilaste ja emaga. Kui külalistel tuli puudus veinist, sündiski ime, mis on kirja pandud püha Johannese evangeeliumis. „Jeesus ütles neile: Täitke anumad veega! Ja nemad täitsid nad ääretasa. Ja Ta ütles neile: Ammutage neist ja viige pidukorraldajatele! Ja nemad viisid. Aga kui pidukorraldaja maitses vett, mis oli viinaks saanud, ega teadnud, kust see oli, kuna teenijad, kes vee olid toonud, teadsid, siis kutsus pidukorraldaja peigmehe ja ütles talle: „Igaüks paneb enne lauale hea viina, ja kui juba küllalt on joodud, lahjema. Sina oled hoidnud hea viina siitsaadik!“ Selle esimese tunnustähe tegi Jeesus Kaanas Galileemaal ja ilmutas oma au. Ja tema jüngrid uskusid temasse.“

Tolle ime mõjul hakkas peigmees uskuma, et Kristus on tõeline Jumal ning asus teda innukalt järgima, jättes oma pulmapeo ja kodu. Suure innukuse tõttu, mis oli pannud Siimoni loobuma tulevasest naisest ja laulatama oma hinge Taevase Peigmehega, hakati teda siitpeale kutsuma Siimon Innukaks. Siimon kuulub Kristuse kaheteistkümne apostli hulka.

Nelipühapäeval, mil Püha Vaim laskus tulekeelte näol apostlite peale, sai Siimon koos teiste apostlitega keeltega rääkimise armuanni. Nüüd said nad kuulutada rõõmusõnumit Kristuse ülestõusmisest kõigile rahvastele. Siimon asus teele ühes teistega ja kuulutas ülestõusmise sõnumit Egiptuses, Mauritaanias, Liibüas, Numiidias, Küreenias, Abhaasias ja Britannias. Märterlik ristisurm saabus Abhaasia paganate seas Musta mere kirdekaldal. Apostel Siimon maeti Nikopsia linna, mille varemed asuvad u. 50km. kaugusel Suhhumist. Tema martüüriumipaigale püstitatud kirik taastati 1875.a. ühe Venemaa suurvürsti poolt.

Püha Apostel Siimon Innuka mälestuspäev on 10.mail. Teda tuleb eristada Siimon Peetrusest, kes oli samuti üks kaheteistkümnest apostlist, ja Issanda vennast Siimeonist, kes kuulus 70 apostli hulka ja oli apostel Jaakobuse järglasena Jeruusalemma teine piiskop.

Püha apostel Stefanus

Stefanus oli vanim neist seitsmest diakonist, kes olid seatud apostlite poolt ja seetõttu kutsutakse teda ülemdiakoniks.

Ta oli esimeseks märtriks, kes Kristuse nimel kannatas, olles sel ajal 30.aastane.

Ta oli Kristuse eest kannatamise õpetajaks ja hea sõnumi kuulutamise alustalaks, sest enne teda ei olnud keegi oma verd valanud Evangeeliumi nimel.

Pühast Vaimust täidetuna kuulutas püha Stefanus veenvalt ristiusku ja jäi võitjaks juudi kirjatundjatega peetud väitlustel. Selle eest laimasiid juudid Stefanit, justkui oleks ta laimanud Jumalat ja Moosest. Sellise süüdistusega toodi ta sünedrioni ja ülempreestri ette. Ta esitas tulise kõne, milles luges ette juudi rahva ajaloo. Samuti paljastas ta julgelt prohvetite tagakiusamised ja nende oodatava Messia, Jeesuse Kristuse mõrvamise. Kõne ajal nägi Stefanus äkitselt taeva avanevat ja Jeesuse Kristuse au sees olevat, seismas Isa paremal käel. Valjuhäälselt kuulutas ta kõigile oma nägemust. Siis ründasiid juudid teda, võtsid ta ja tirisid linnast välja, loopides teda kividega. Püha märter aga palvetas oma piinajate eest.

Eemal mäe otsas seisis aga Jumalaema koos püha apostli Johannesega ja palvetas märtri eest. Enne surma palus Stefan: Issand Jeesus, võta vastu mu hing, Issand ära mõista neid hukka. Ja andis oma hinge rõõmsalt Issandale.

Püha esimärter Stefanuse säilmed, mis olid jäetud metsloomadele söödaks võttis salaja kaasa juudi õpetaja Gamalil koos oma poja Abibiga. Nad matsid pühaku ihu oma maatükil asuvasse koopasse. Sealt leiti need imelisel kombel aastal 415 ja viidi pidulikult Jeruusalemma. Mõni aeg hiljem viidi need üle Konstantinoopolisse, kus need asuvad tänini.

Pühad palgata parandajad Kosmas ja Tamianus

Pühad märtrid, imetegijad ja palgata parandajad Kosmas ja Tamianus olid vennad. Nad olid pärit Rooma linnast ja ameti poolest arstid.

Keiser Carinuse ajal, kes valitses aastatel 283-285 võtsid vennad vastu märtrisurma.

Neid kasvasid kristlikud vanemad, kes elasiid rangete kristlike reeglite kohaselt.

Jumalalt said vennad arstimise anni. Lahke ja omakasupüüdmatu suhtumisega, ühendatuna erilise halastusega pöörasid vennad oma eeskujuga paljusid ristiusku.

Nad rääkisid haigetele tavaliselt: „Me ei ravi teid oma jõuga, vaid Kristuse väega, kes on tõeline Jumal. Uskuge Temasse ja te saate terveks.“ Just selle omakasupüüdmatuse eest kutsuti vendi palgata parandajateks.

Tõeline teenimine, vaimulik mõju ümbritsevale, mis tõi paljusid Kiriku juurde tõmbas endale ka Rooma võimude tähelepanu. Vendi hakati jälitama. Sellest kuulda saanud palusid inimesed, et nad peidaksid end ajutiselt, seda kõigi abivajajate nimel.

Pühasid mitte leides võtsid sõdurid kinni teisi selle küla kristlasi. Siis andsid vennad end võimude kätte, paludes vabastada pantvangid.

Roomas pandi pühad vangikongi, hiljem aga viidi kohtu ette. Pühad vennad tunnistasid keisri ja kohtu ees avalikult oma usku Jeesusesse Kristusesse, kes tuli maa peale, et päästa inimkond ja kanda ära inimkonna patud. Nad keeldusid kindlalt ebajumalatele ohverdamisest. Nad ütlesid: „Me ei ole kellelegi kurja teinud, me ei tegele nõiduse ega

posimisega, milles te meid süüdistate. Me aitame inimesi Kristuse väes ja ei võta selle eest mingit tasu, sest Issand ütles oma õpilastele: Muidu olete saanud, muidu andke. (Mt. 10:8)

Kuid keiser jäi kõigutamatuks. Juhtus aga, et keiser haigestus. Paljud pidasid seda Jumala imeks, et keiser saaks oma kogemuse läbi tunda tõelise Jumala vägevust. Paljud said selle ime läbi usklikuks ja hakkasid paluma, et pühad teeksid keisri terveks. Ka keiser palus vendi, lubades meelearandust. Pühad vennad tegidki Kristuse väe läbi keisri terveks. Pärast seda imetegu lasti nad suurte auavaldustega vabaks ja pühad jätkasid oma arstimistegevust.

Kuid mida ei suutnud ebajumalakummardajate vihkamine ja keisrivõimu julmus, seda suutis must kadetus, üks kõige tugevamaid langenud loomuse kiusatusi. Üks vana arstist õpetaja, kelle juures pühad vennad olid omal ajal arstiteadmisi õppinud, hakkas nende kuulsust kadestama. Äärmise kiusatuse seisundis kutsus ta pühad vennad, kes kunagi olid tema lemmikõpilased kaasa loodusesse, justkui ravimtaimi korjama. Viinud nad kaugele mägedesse tappis ta Kosmase ja Tamianuse, pühad vennad ja viskas nende surnukehad jõkke.

Nii lõppes palgata parandajate, pühade vendade Kosmase ja Tamianuse maine elutee. Terve elu pühendasid nad ligimeste abistamisele. Pääsenuna keisri käest lõpetasid nad elu kadeda käe läbi.

Jumala kirgas kuju on neis elav tänaseni. Ka nüüd saavad paljud abivajajad tuge ja paranemist pühade palvete läbi.

Pühade mälestuspäeva tähistame 1. juulil.

Püha suurkannataja Panteleimon

Panteleimon elas 3. saj. Nikomeedias keiser Maximianuse ajal. Oma ravivõimete tõttu oli ta võetud keisri teenistusse. Tol ajal elasid Nikomeedias varjatud elu kristlased Hermolaus, Hermippes ja Hermokrat. Hermolaus valgustas Panteleimoni Kristuse õpetuse valgusega ja see hakkas sestpeale kristlasi külastama. Kord nägi ta tänaval maas lebamas surnud last ja madu, kes oli last hammustanud selle juures. Pant. andis sealsamas töötuse kristlaseks saada, kui ta suudab selle lapse surnuist üles äratada. Ta läks tuliselt palvesse ja ime sai teoks – laps elustus, aga madu lendas tükkideks. Täites oma lubaduse võttis Pant. vastu püha ristimise.

Ta asus Kristuse nimel tasuta ravima kõiki hädasolijaid, eriti kristlasi, kes vaevlesid vangikongides. Kadestust täis arstide pealekaebamise tulemusel võeti Pant. kinni. Teda piinati jõhkralt, kuid Pant. elas kõik piinad Jumala abiga üle. Ta visati näljaste kiskjate juurde, kui need lakkusid ta jalgu. Seda nähes karjus rahvas: „Suur on kristlaste Jumal!“ Püha Pant. seoti oliivipuu külge ja taheti ta pea maha raiuda, kuid pühamees palvetas ja mõõk ei teinud talle kurja. Taevast aga kostis hää, mis kutsus teda taevariiki. Timukad langesid põlvile ja keeldusid teda tapmast, püha Pant. aga keelitas neid käsku täide viima. Kui ta pea oli maha raiutud hakkas kaelast voolama vere asemel piima, aga oliivipuu kattus koheselt küpsete viljadega. Lõkkesse visatud märtri surnukeha ei põlenud ära ja sai kristlaste poolt suute auavaldustega maha maetud.

Püha Pant. säilmed kanti üle ilma laiali, kui suured reliikviad, aga tema pea on tänini Athosel Panteleimoni kloostri.

Õigeusu kirikus austatakse Pant.kui sõdalaste kaitsjat, samuti kui ravijat. Nimi Panteleimon tähendab „halastaja“.

Kõikide haigete eestpalveid Issanda ette kandev Panteleimon on armastatumaid pühakuid õigeusu maailmas.

Püha Olümpiada

Olümpiada oli Konstantinoopolis Hagia Sofia kiriku diakoniss. Ta sündis 360.a. varakas üliku peres. Perekonnal olid lähedased suhted ka keisri õukonnaga.

Päris noorena jäi Olümpiada orvuks ning tema kasvatusega tegelesid lelled, Ikonioni piiskop Amfilokios ning püha Gregorios Teoloog, tollane Konstantinoopoli patriarh.

Olümpiada abiellus 24 aastasena, kuid õige pea tema abikaasa suri. Kui ta sai 30.aastaseks, oli ta ikka veel lesk ning päratu suure varanduse pärija.

Kogu luksuse keskel igatses Olümpiada askeetlikku ja vaimset elu. Ta tõmbus tagasi suhtlusest, riietus tagasihoidlikult, paastus ja palvetas. Oma varanduse annetas noor lesk kirikule, palee Konstantinoopoli südames aga muutis vaeste, orbude ja haigete pelgupaigaks.

Ka oma orjad ja teenrid lasi Olümpiada vabaks. Nii oli ka tema lõpuks vaba ja veel enne 40.a. saamist pühitseti ta Hagia Sofia kirikus diakonissiks. Patriarh Nektarios palus Jumalalt Olümpiadale Püha Vaimu armuandi. Pühitsemise lõppedes riietati diakoniss oraariga. Selgituseks, oraar on pikk õlale kinnitav palvelint, mis on diakoni riietuse tunnuseks.

Olümpiada vaimsed sõbrad ja õpetajad olid ka püha Nyssa Gregorius ja püha Johannes Kuldsuu, kes valiti patriarhikspärast Gregorius Teoloogi. Püha Johannes Kuldsuu võttis oma kaitse alla Olümpiada rajatud naiskloostri Hagia Sofia kiriku läheduses ning ühtlasi juhatas õdede vaimseid püüdlusi.

Kui Johannse Kuldsuu oma otseütleliste pärast õukonnas ebasoosingusse sattus, saadeti ta linnast välja koos kaitsealuse Olümpiadaga. Nad läksid Väike-Aiasse Marmara mere äärde Nikomedeiasse.

Olümpiada viimastel elupäevadel kiusati teda halastamatult taga ja püha diakoniss suri maapaos arvatavasti 410.aastal.

Kirik mälestab püha Olümpiadat 25.juulil.

Püha Johannes Klimakos (Redelikirjutaja)

Johannes Klimakose ehk Johannes Skolastiku elust on teada vähe. Ta elas aastatel 525-600. Nagu lisanimest Skolastik aru saada, oli ta oma aja kohta hästi koolitatud. Püha Johannes oli alles 16.a., kui ta läks Siinai kõrbesse mungaelu elama. Tema vend Georgius oli samuti munk Siinail. Johannesest sai tervelt 40.aastaks kõrbeerak.

Seejärel valiti ta Siinai kloostri iguumeniks ehk kloostriülemaks. Pole teada, kaua oli püha Johannes selles ametis, teatakse vaid, et enne oma surma siirdus ta tagasi erakuellu. Sel perioodil kirjutaski ta oma vaimse käsiraamatu „Redeli“.

Püha Johannese auks on Kirik seadnud Suure Paastu neljanda pühapäeva.

Tema õppeteost „Redelit“ on nimetatud vaimseks käsiraamatuks. Püha Johannest kutsutakse ka teiseks Mooseseks, sest ta tõusis mäele, kohtas seal Jumalat ja võttis vastu õpetuse vaimlikest astmetest, mida mööda tõusta Taevasse.

Redelis on 30 astet, mis väliselt sisaldavad käitumisjuhiseid, sisemiselt aga vaimset õpetust. Aastasadu on püha Johannese teost nimetatud kloostrielu õpikuks. „Redel“ on tõlgitud paljudesse keeltesse ja on olnud abiks nii kloostrielanikele, kui ilmikutele.

Kõrbes olles õppis püha Johannes inimest kaunistavat alandlikkust ja vabanes eneseuhkusest. Ta oli alandlik Jumala ees ja käis Tema sõnade järele. Süües nii vähe, kui see võimalik on, ohjeldas ta ka auahnust. Oma väikesest keljast (mungakoopast) väljus pühamees vaid erandkordadel, enamasti ta palvetas ja kirjutas. Magas ta vaid mõned tunnid ööpäevas.

Püha Johannes oli ka tervendaja. Kord vaevas munk Iisakit paha kiusaja vaim. Iisak tuli jooksuga Johannese juurde ja anus abi. Johannes ütles: Vend, palvetame koos, et halastaja armuline Jumal aitaks Sind! Nende ühine palve ei olnud veel lõppenudki, kui Jumal täitis selle ja kuri vaim põgenes. Vend Iisak tõusis tervena ja ülistas Jumalat.

Redeli esimene aste ütleb meile: Jumal on kui päikesevalgus ja aastaegade vaheldus. Jumalale on meelepärane, kui inimene elab kooskõlas loodusega ega tee pattu ning pürgib oma võimete kohaselt tegema head. Hea on pahetus, paast ja arukus.

Armuline Jumal kergendab algajate võitlust, et nad kohe alguses ei kohkuks ega tormaks tagasi maailma. Rõõmustage, Jumala teenrid, sest see on märk Taevase Kuninga armastusest meie vastu, ta on meid kutsunud.

Kes tahab tõesti teenida Kristust, see otsigu Teda vaimulike isade ja enesetunnetuse abil, valigu endale sobivad paigad, kombed ja eluasemed. Igaüks uurigu, milleks ta sobib.

Mungaelu jaguneb kolmeks eluviisiks: vagaks erakueluks, üksinduseks ja vaikuseks.

Õpetussõnad 4.27 ütlevad: Ära kaldu paremale ega vasemale, hoia oma jalga kurjast!

See tähendab, mine kuninglikku teed pidi. Kahekesi või kolmekesi vaikuses elamine on paljudele sobiv, sest „kus kaks või kolm on minu nimel koos, olen mina nende keskel.“

See on esimene aste. Sellele tõustes ära vaata tagasi.

Pühad Pistis, Elpis ja Agape

Pühad Pühad Pistis, Elpis ja Agape sündisid Itaalias. Nende ema, püha Sofia, mis tähendab tarkust, oli kristlasest lesknaine. Andes oma tütardele kolme kristliku elu alussamba nimed – need on Usk, Lootus ja Armastus – kasvatas ta neid armastuses Kristuse vastu.

Püha Sofia elas koos tütardega varjamatult kristlikus usutunnistamises. Maavalitseja Antiokes tegi sellekohase ettekande keiser Adrianusele (valitses aa.117 -138), kelle käsu kohaselt ema koos tütardega vahistati ja toodi Rooma. Mõistes, miks neid keisri ette viiakse, palvetasid pühad neitsid Kristuse poole, paludes jõudu eesseisvate kannatuste talumiseks. Kui nad keisri ette toodi, olid kõik hämmastunud nende rahust. Tundus, nagu oleks nad toodud pühalikule sündmusele, mitte piinamisele. Nimetades ödesid nimepidi kutsus keiser neid ohverdama jumalanna Artemisele, Apollo kaksikõele. Neitsid, Pistis oli 12, Elpis 10 ja Agape 9 aastane, jäid kõigutamatuks. Siis laskis keiser neid piinata. Hirmsaimatest piinadest hoolimata ei loobunud nad oma usust Kristusesse. Ema Sofia

elas üle hirmsaid kannatusi, vaadates pealt oma tütarde piinamisi. Kuid ta näitas üles kõigutamatu vaprust, toetades oma tütreid palvega ja julgustavate sõnadega, et nad peaksid vastu, oma taevase Peigmehe nimel. Kõik kolm tüdrukut võtsid vastu märtrisurma piinamiste ja pea maharaiumise läbi.

Et pikendada Sofia hingelisi kannatusi, lubas keiser tal võtta oma tütarde surnukehad. Sofia pani nad vankrisse ja viis auavalduste saatel linnast välja ja mattis need mäe otsa kaevatud hauda. Kolm päeva istus ema oma laste haul ja andis sealsamas oma hinge Issandale.

Usklikud inimesed tulid ja matsid ta sinnasamasse, tütarde kõrvale.

Pühade säilmed puhkavad aastast 777 Püha Silvestri kirikus Campo Marzios, Roomas. Nende austamispäeva tähistab Kirik 17.septembril.

Святой апостол Андрей Первозванный первым из апостолов последовал за Христом, а затем привел к нему своего родного брата святого апостола [Петра](#) 🙌👤🏰🏰 (Ин. I, 35 - 42). С юности будущий апостол, который был родом из Вифсаиды, всей душой обратился к Богу. Он не вступил в брак и вместе со своим братом занимался рыболовством. Когда над Израилем прогремел глас святого пророка, Предтечи и Крестителя Господня [Иоанна](#) 🙌👤🏰🏰, святой Андрей стал его ближайшим учеником. Святой Иоанн Креститель сам направил двух своих учеников, будущих апостолов Андрея Первозванного и Иоанна Богослова, ко Христу, указав, что Он есть Агнец Божий.

После [Сошествия Святого Духа на апостолов](#) 🙌👤🏰🏰, святой Андрей отправился с проповедью Слова Божия в восточные страны. Прошел Малую Азию, Фракию, Македонию, дошел до Дуная, прошел побережье Черного моря, Крым, Причерноморье и по Днепру поднялся до места, где стоит теперь город Киев. Здесь он останавливался у Киевских гор на ночлег. Встав утром, он сказал бывшим с ним ученикам: "Видите ли горы эти? На этих горах воссияет благодать Божия, будет великий город, и Бог воздвигнет много церквей". Апостол поднялся на горы, благословил их и водрузил крест. Помолившись, он поднялся еще выше по Днепру и дошел до поселений славян, где был основан Новгород. Отсюда апостол прошел через земли варягов в Рим, для проповеди, и вновь вернулся во Фракию, где в небольшом селении Византии, будущем могучем Константинополе, основал христианскую Церковь. Имя святого апостола Андрея связывает мать - Церковь Константинопольскую с ее дочерью - Русской Церковью.

На своем пути Первозванный апостол претерпел много печалей и мук от язычников: его изгоняли из городов, избивали. В Синопе его побили камнями, но,

оставшись неврежденным, верный ученик Христов неустанно нес людям проповедь о Спасителе. По молитвам апостола, Господь совершал чудеса. Трудями святого апостола Андрея возникали христианские Церкви, которым он ставил епископов и священство. Последним городом, куда пришел Первозванный апостол и где ему суждено было принять мученическую кончину, был город Патры.

Многие чудеса Господь явил через ученика Своего в городе Патры. Недужные исцелялись, слепые прозревали. По молитве апостола, выздоровел тяжело больной Сосий, знатный горожанин; наложением апостольских рук исцелилась Максимила, жена правителя Патрского, и его брат Стратоклий. Совершенные апостолом чудеса и его пламенное слово просветили истинной верой почти всех граждан города Патры. Немного оставалось язычников в Патрах, среди них был правитель города Эгеат. Апостол Андрей не раз обращался к нему со словами Благобestia. Но даже чудеса апостола не вразумляли Эгеата. Святой апостол с любовью и смирением взывал к его душе, стремясь открыть ему христианскую тайну вечной жизни, чудотворную силу Святого Креста Господня. Разгневанный Эгеат приказал распять апостола. Язычник думал опорочить проповедь святого Андрея, если предаст его смерти на кресте, который прославлял апостол. С радостью принял святой Андрей Первозванный решение правителя и с молитвой ко Господу сам взошел на место казни. Чтобы продлить мучения апостола Эгеат приказал не прибавлять руки и ноги святого, а привязать их ко кресту. Два дня апостол с креста учил собравшихся вокруг горожан. Люди, слушавшие его, всей душой сострадали ему и потребовали снять святого апостола с креста. Испугавшись народного возмущения, Эгеат приказал прекратить казнь. Но святой апостол стал молиться, чтобы Господь удостоил его крестной смерти. Как ни пытались воины снять апостола Андрея, руки им не повиновались. Распятый апостол, воздав Богу хвалу, произнес: "Господи, Иисусе Христе, приими дух мой". Тогда яркое сияние Божественного света осветило крест и распятого на нем мученика. Когда сияние исчезло, святой апостол Андрей Первозванный уже предал свою святую душу Господу (+ 62). Максимила, жена правителя, сняла со креста тело Апостола и с честью погребла его.

Несколько столетий спустя, при императоре [Константине Великом](#)   , мощи святого апостола Андрея были торжественно перенесены в Константинополь и положены в храме Святых Апостолов рядом с мощами святого евангелиста [Луки](#)   и ученика апостола [Павла](#)   - апостола [Тимофея](#) .